

Vadászattörténeti szemelvények

Az Erdészeti Lapok digitalizált lapszámai alapján

Másfél évi munka után, az Ipoly Erdő Zrt. szakembereinek koordinálásával ez év nyarán befejeződött az 1862 óta megjelenő Erdészeti Lapok eddigi lapszámainak digitalizálása. A második legidősebb, jogfolytonosan megjelenő magyar nyelvű újságot a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium pályázata és az Országos Erdészeti Egyesület (OEE) anyagi támogatása segítette a világhálóra.

Az eddigi 144 évfolyam – a második világháború végén és után három év kimaradt – számtalan vadászati témájú cikket is tartalmaz és most már bárki számára hozzáférhető. A böngészést kiválóan működő kereső is segíti, úgyhogy elegendő beírni a megfelelő kulcsszót, s már tallózhatunk is csaknem másfél évszázad cikkei között. A korabeli, ma már dagályosnak tűnő stílus mögött nehezebb megtalálni a lényegget, mint a lényegesen szikárabb korszerű szövegekben – de ennek is megvan a maga bája és valószínűs szellemi élvezet egy-egy bekezdés megfajtése.

A korabeli „Erdészeti Lapok”-ban – ez volt az eredeti név – már az 1870-es évektől általánosak voltak a vadászati és természetleíró cikkek, *Bársony István*, *Fekete István* előfutáiraiként, sőt, egy ideig még rovat jelleggel „Vadászati tárcza” is megjelent a lapban.

Nézzünk akkor néhány érdekességet és idézetet 120–140 év távlatából!

1866 januárjában például a *B. Alb.* – feltehetően *Bedő Albert* – aláírással jegyzett cikk az őz erdei károkozásán kesereg:

„Ismeretes dolog, hogy az őz az erdőkre nézve általában véve károsabb mint a szarvas, nemcsak azért mert számosabb, de azért is, mert nyalánk mint a kecske s mert nem oly kőbor mint a szarvas. Ki ne tudná, hogy a tölgyvetések mennyit szenvednek az őzek általi lerágás miatt, s hogy nem egy ültetvény pusztul ott ki, hol mértéken túl szaporodik el?”

1869 októberében Az ungvári kincstári uradalom erdőgazdálkodását bemutató, a tevékenységi köröket a hamuzsírőzéstől az élőfakészletig, a csemetézéstől a mész- és a szénégetésig, a bérköltségektől a tervezett vasútépítésig részletesen taglaló dolgozatban csak pár sort ír a vadászatról a névtelen szerző:

„A remetei pagony egy része Őfelsége (II. Ferenc József. A SZERZŐ.) számára

vadászterület lett kivasítva. E terület a térképen külön van megjelölve. E helyiség különösen alkalmas oly vadászat létesítésére, a minőnek – ha majd rendben lesz – párját Európában felmutatni nem lehetend.

A vadászat tárgyait medvék, vaddisznók, szarvasok és hiúzok képezik. Arra nézve, hogy a vad ott mily mennyiségben és minőségben fordul elő, elég lesz megemlítenem, miszerint a legközelebb mult évek egyikében az említett területen 49 vaddisznó s ezek között nem egy 4-5 mázsás (Feltehetően fontban mért, azaz kb. 200–250 kilogrammos egyedekről lehet szó. A SZERZŐ.) is lövetett és hogy ott minden évben számosabb medve és szarvas, meg egy-két hiúz esik.

Emeli e terület előnyeit, hogy az Schönborn gróf munkácsi uradalmának erdősegeivel batáros, hol a vadászat szigorú tilalmazás mellett igen rendszeresen űzetik s hol a mult télen egy napi vadászat eredményeül 7 medve, 5 szarvas és egy hiúz volt felmutatható.”

A dámszarvasról is már igen korán szó esik: 1866 júniusában *Kriesch János* „Állatélet erdeinkben” című sorozatának ötödik részében így ír:

„A természetbúvárok azt állítják a dámvadról, hogy valódi hazája a déli, leginkább a földközi tenger körüli vidékek és hogy onnan csak lassanként terjedett el észak felé. Ha az való, akkor már régi időkben jöbetett hozzánk e díszes teremts, mert a legrégebb irományokban mindenütt a dámvadat mint

vadászható állatot főlemlítve találjuk, és mert a germánok sírjaiban és némely földrétegekben is a dámvad csontmaradványait föltalálták.

„Dámvad valószínűleg annyit jelent, mint a bölgyek vadja (Damen-Hirsch): díszes, csinos termete miatt.”

Az 1868 júniusában napvilágot látott napszám a vadászati törvényjavaslatot elemzi. Sok érdekesség van benne – például nem a vadászidényt adják meg, hanem a tilalmi időt, ami ma már nekünk éppen fordított gondolkodásra vall. A „vándormadarak” feltehetően a vízivad vadászatát csak május 1-e és július 1-e közötti két hónapban tiltják. Ami azonban a kutyák vadászterületen való jelenlétét illeti, a mai napig megszívlelendő:

„A vadászatra jogosultakon kívül senkinek sem szabad a vadászati területre semminemű ebet bocsájtani; ha, pedig valaki ily területen a közlekedési utakat kivéve, eb kíséretében menne, azt tartozik pórázra venni. Kivételt csak a pásztorok nyájőrző kutyái képeznek, melyeknek nyakába azonban oly kolonc függesztendő, mely elő lábaik térdéin felül egy hüvelyknyire lóg alá.”

A vaddisznóvadászat első említése 1870 márciusából származik, Károlyi Tibor tollából, a „Vaddisznó vadászatok Nagy-Károly környékén” címet viseli és a Szatmár vármegyei Mérk környékének „hazánkban, sőt a külföldön is, kevés ily nagyszerű vaddisznó állomány”-ának méltatására íródott. „Három nap és egy délelőt negyvenkét darabot ejtettünk, melyek összes súlya



barmincz mázsát nyomott. Puskás nyolcz volt, mi ketten Viktor bátyámmal, és bat erdész.”

1877 júniusában „Háborút a vaddisznók ellen!” címmel jelent meg cikk:

„a vaddisznó-állomány Magyarországon több részében oly nagy mérvben elszaporodott, hogy méltó aggodalommal tölti el a mezőgazdát, szőlőbirtokost, erdészt és a vadászat igazi barátját. Oly vidékekben is, a hol emberemlékezet óta nem látott senki vaddisznót, ma egész falkákban pusztítja a törökbúzákat, zabot, burgonyát, szőlőt és egyetlen éjszakán semmivé teszi a gondosan ápolott ertvényeket. Hadat kell üzenni ezen telbeitelten rablónak, irtó háborút; tevéen ezt a közjó érdekében. ...felháborodik talán valamely hatalmas Nimród kedélye, midőn a fölötte érdekes, férfias bátorságot és kitartást igénylő vaddisznó-vadászat élvezetétől ki akarnám szorítani! – Ne aggódjék azonban, ha valóban ügybarát, a ki szeretni és becsülni tudja a szép vadállományt; mert nem létezik oly

ragadozó állat, mely csak megközelítőleg is annyi nemes vadat pusztítana, mint éppen a vaddisznó. Csavargó természeténél fogva össze-vissza járja a tavasz folyamában a legnagyobb sűrűségeket, kikutatja a legrejtettebb helyeket is, s a mit elő talál, legyen az szarvas, dämvad, őz, nyúl, süketfajd, fácán, császármadár, fogoly, szalonka stb. még tebetetlen fia vagy tojása, falánksága és telbetetlen étvágynak biztos áldozatjává lesz.”

A szerző, Seide Gyula ezután felsorolja a lehetséges vadászati módokat és odáig megy, hogy a mérgezést javasolja az állomány ritkítására, méghozzá a vadászidényen kívül, amikor a kihelyezett csalétek a vadászebeket nem fenyegeti.

A felvetés nem maradt visszhang nélkül, még ugyanezen év novemberében Sztokosza Ignác, „magyar királyi erdőakadémiai erdővéd és a selmeczi vadászegylet vadász mestere” „A vaddisznó-állomány sikeres apasztásának ideje és módja” című írásában válaszolt. A vaddisznók

egyedszámának csökkentésével teljes mértékben egyetért – a mérgezést azonban elveti, elsősorban az embereket féltve: „...elég, ha azon társadalmi osztály műveltségi állapotára és sajátos természetére utalok, a melynek tagjai az ilyen – noha csak hébekorba – kidőlt vadnak, a környezet tulajdonságainál fogva, rendszerint birtokába fognának jutni.”

Helyette a fokozott vadászatot javasolja, ezek kivitelezéséhez bőségesen ad tanácsot, továbbá reményét fejezi ki, hogy ezekkel a vaddisznó egyes vidékekről teljesen is kiirtható.

Vadászélmények és kiállítások, térképstatistikák, vadgazdálkodásra vonatkozó adatok sokasága szerepel a lapban, az ábrák, a rajzok, a táblázatok, a fotók aprólékos digitalizálására is gondoltak a munka elvégzői.

A digitalizált Erdészeti Lapok a www.erdeszetilapok.hu, illetve a www.epa.oszk.hu oldalon érhető el – érdemes rákeresni valamelyik témára!

Faragó Zoltán

„Kétmilliomodik hektár magyar erdő” emlékérem – felhívás jelölésre

Az MgSzH Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatósága és az OEE Országos Erdészeti Egyesület 2008-ban elhatározta, hogy „Kétmilliomodik hektár magyar erdő” emlék-érmet adományoz munkája elismeréseképpen minden évben azon újságíróknak, akik a magyar erdőkkel, és az erdőgazdálkodás kérdéseivel kapcsolatban széles körű, és tárgyilagos tájékoztatást nyújt az érdeklődők széles körének.

Az emlékérem kizárólag egyéni teljesítmény elismerésére szolgál. Az elismerés mind kiemelkedő szakmai teljesítmény, mind egy életút munkássága alapján odaítélhető. Az emlékérmeket az írott és elektronikus sajtó azon munkatársai kaphatják, akik munkájuk során folyamatosan és aktívan részt vettek a magyar erdőkkel, a magyar erdőgazdálkodással kapcsolatos tájékoztatásban. Évente egy érmet adományozunk, az emlékéremhez pénzdíj nem kapcsolódik.

A jelölt személyére mind magánszemélyek, mind jogi személyek tehetnek javaslatot.

A javaslatnak tartalmaznia kell a jelölt részletes szakmai életútját, valamint azon tevékenységeit, amelyek indokolják az emlékérem adományozását, illetve a jelölt adatait a mellékelt adatlap szerint.

A jelöléseket írásos formában kérjük megküldeni az MgSzH Központ Erdészeti Igazgatósága (1055 Budapest, Kossuth tér 11.), vagy az Országos Erdészeti Egyesület (1371 Budapest 5 Pf.: 433.) részére, 2009. október 31-én 14.00 óráig. A határidőn túl beérkező ajánlásokat nem áll módunkban elfogadni.

Az emlékérmeket 2009. decemberében, ünnepélyes keretek között adjuk át.

Wisnovszky Károly
igazgató
MgSzHKözpont
Erdészeti Igazgatóság

Dr. Pethő József
elnök
OEE

A javaslattevő megnevezése és címe

.....
.....

JAVASLAT a „Kétmilliomodik hektár magyar erdő” emlékérem adományozására

A javasolt személy neve:.....

Tudományos fokozata:.....

Születési helye, év, hó, nap:.....

Anyja neve:.....

Munkahelye:.....

Beosztása (foglalkozása):.....

Lakcíme:.....

TAJ szám:.....

Adóazonosító szám:.....

Átutalási szám:.....

Eddigi kitüntetései (évszámmal):.....

(A javaslat indoklása külön lapon.)

Kelt:, 2009.

.....
a javaslattevő aláírása